

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. חוץ מן ההוצאה.....2
- ב. שטף נהר זיתיו ... לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש אבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נטעי לאחר שלש מי לא הוה אכילנא ליה.....2
- ג. אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו ... משום ישוב ארץ ישראל.....3
- ד. המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו.....4
- ה. אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר.....5
- ו. היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות ... שמין לו וידו על התחתונה ... בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע ... גלית אדעתך דניחא לך זיל שום ליה וידו על העליונה.....6
- ז. היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות ואמר לו עזיי ואבניי אני ... שומעין לו 8
- ח. בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו ... משום כחשא דארעא.....10
- ט. המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים יום ובכרכים ... ובחנויות ... שנים עשר חדש ... ושל צבעים שלש שנים 10
- י. וכשם שמשכיר צריך להודיע כך שוכר צריך להודיע.....12
- יא. אם נכנס יום אחד בימות הגשמים מהני שלשים יום אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח 13
- יב. דאייקור בתי.....14
- יג. נפל ליה ביתא אמר ליה לא עדיפת מינאי.....15
- יד. זבניה או אורתיה או יהביה במתנה אמר ליה לא עדיפת מגברא דאתית מיניה...16
- טו. כלליה לבריה חזינן אי הוה אפשר לאודועיה איבעי ליה לאודועי ואי לא אמר ליה לא עדיפת מינאי.....17
- טז. ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא ... כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו ... לכולי עלמא ניחא לי לאוגורי ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי אריא ארבא.....17
- יז. המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול ובכל דבר שמעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו.....18
- יח. הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד.....20
- יט. מזוזה חובת הדר היא.....21

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף קא.

א. חוץ מן ההוצאה

מה שהתבאר לעיל דף ק: שהמוכר זיתיו לקוצצן לעצים, אם פסק עמו שיקצצם מיד והשהו אותן, כל הפירות שיעשו הרי הן לבעל הקרקע¹, שהרי ינקו הכל ממנה ולא היה משועבד להשהותן.

ואם התנה עמו לקוץ כשירצה הרי משועבד להניחם שם וכל יניקתם בין כך הוא של הלוקח, לפיכך כל הפירות הם של לוקח אף על פי שקנאה לעצים. ומשלם ההוצאות לבעל הקרקע².

וכן אם מכרם³ סתם זה אומר קרקעי גדלה וזה אומר זיתי גדלו, אם עשו זיתים רעים שאין יוצא מהם רביעית שמן לסאה חוץ מן ההוצאה הרי אלו של הלוקח, שהוא בעל הזיתים שזיתיו גדלו ואין בעל הקרקע מקפיד על יניקה מועטת כזו, ואם עשו זיתים טובים שמסאה מהם יוצא רביעית שמן מלבד ההוצאה, כח שניהם יש כאן, ויחלוקו.

ב. שטף נהר זיתיו ... לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוד שלש אבל לאחר שלש הנל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נטעי לאחר שלש מי לא הוה אנילנא ליה

¹ ונראה פשוט דמכל מקום ההוצאה צריך להחזיר לו, דלא גרע מיורד שלא ברשות שבסי' שע"ה שצריך להחזיר לו ההוצאה על כל פנים. וכן מצאתי להדיא באסיפת זקנים לבי"מ [ק"ע"ב] בשם הרמ"ך שכתב וז"ל ואי אמר ליה בעידן זביני לאלתר קוץ, אפילו עשו פחות מרביעית כמה שהוא הרי הוא לבעל הקרקע ונותן לו ההוצאה מתוכו של שמן או מביתו אם רצה לסלקו במעות עיין שם, ולהכי באמת זהו המעם של הרמב"ם דסבירא ליה שהכל לבעל הקרקע. והרשב"א השיג עליו דהא אמר ליה לוקח אני זיתי גדלו, (וצ"ל) משום דאמר ליה קוץ לאלתר הו"ל כיורד בשדה חבירו ונטעה שלא ברשות דקיימא לן שאין לו אלא ההוצאה וידו על התחתונה לכן גם כאן הכל לבעל הקרקע רק ההוצאה יחזיר לו, וזה פשוט. שושנת יעקב שם

² שו"ע ונו"כ קסח ב

³ שו"ע ונו"כ קסח ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל שם שמי ששטף נהר זיתיו, ועקרן הנהר עם גושיהן בענין שראויין להתקיים על ידן, ושתלן בתוך שדה חבירו, הרי הוא יונק מקרקע של שניהם, מגושייו של זה ומקרקעו של זה שנשתל שם, לפיכך כל שלשה שנים הראשונים שבא לשם יחלוקן הפירות בעל השדה עם בעל הזתים⁴, שיכול בעל האילן לומר אילו נטעת זיתים חדשים היו פירותיהן ערלה, וע"י גוש עפר משלי נסתלק מהם הערלה.

ולאחר שלשה שנים הכל לבעל השדה הן מה שנתעבה האילן שהוא נחשב לפירותיו בתוך ג' שנים, הן הפירות גופן לאחר ג' שנים⁵, שיכול לטעון אי לאו אילנך הייתי נוטע מחדש⁶. אולם צריך ליתן לבעל הזית דמי אילן הזית כמו שהיה שזה מתחלה בעת ששטפו הנהר, שהרי גוף האילן הוא שלו והוכרח להניחו שם כמו שיבואר להלן, לכך צריך לתת לו דמי זיתיו כמו שעומדים לימכר לנטיעות.

ואם לא נעקרו עם גושיהן והרי הוא ערלה ואינו ראוי עכשיו ליטע, נותן לו בעל הקרקע דמי עצו והכל שלו מיד.

ג. אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו ... משום ישוב ארץ ישראל

שטף נהר⁷ זיתיו ושתלן בתוך שדה חבירו ואמר הלה זיתי אני נוטל, בארץ ישראל אין שומעין לו, ודוקא שכבר נשרש בקרקע⁸, אלא צריך להניחו

⁴ ובתוך ג' שנים אינו צריך ליתן לו מיד דמי זיתיו אלא נותן לו חצי פירות. סמ"ע [סק"ב]. והמ"ז חולק וס"ל דצריך לשלם מיד, דאיך ישתמש בעל הקרקע בזיתים של חבירו בעל כרחו כיון דצווח דלא ניהא ליה בהפירות. נתה"מ שם ד

⁵ סמ"ע שם ד

⁶ ואין הראשון יכול לומר כמו שנהנית עמי תוך ג' שנים מחצי פירות כן אהנה עמך לאחר ג' שנים, דיאמר לו השני, אילו נטעתי חדשים, אף תוך ג' שנים שלא הייתי יכול לאכול פירותיהן, מ"מ הייתי יכול לזרוע תחתיהן גידולים אחרים, שאי לאו גוש שלך והיה יונק מקרקעי לבדה אף על פי שהיה ערלה היו הזיתים דקים ולא היה להן צל והוה זרענא תחותייהו סילקא וירקי, ועל ידי גושך וקרקע שלי היו הזתים נסים והפסדתי זרעוני לכך לקחתי חצי הפירות, אבל עכשיו הכל בא מקרקע שלי וגושך שלי היו הזתים נסים והפסדתי זרעוני לכך אחר השלשה שנים כל הפירות שלו. לבוש סמ"ע ג.

⁷ שו"ע ונו"כ שם א

⁸ כן כתב הנמוקי יוסף [בבא מציעא נ"ח ע"א מדפי הרי"ף]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בקרקע שנשתל שם אם ירצה בעל השדה משום ישוב ארץ ישראל, כלומר שסומכין⁹ על זה הראשון ודאי יטע אחרים וזה כיון שלא היו לו כבר לא היה חפץ בהן ועכשיו מן השמים הצריכוהו ליטע זיתים, וכבר התבאר האיך חולקים בפירות

ואם אומר לו בעל הקרקע טול אילנותך שומעין לו, שאין כופין אותו ליטע זיתים בתוך שדהו אם אינו רוצה¹⁰.

במה דברים אמורים בארץ ישראל, אבל בחוץ לארץ בין אחר שלשה שנים בין תוך שלשה שנים אם בא בעל הזיתים ליטול זיתיו הרשות בידו.

ד. המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו

החוכר¹¹ שדה בארץ ישראל¹² מן העכו"ם מעשר ואחר כך נותן לו¹³, קנס קנסוהו בזה כדי¹⁴ שלא יחכור מן העכו"ם¹⁵ ונמצאת השדה בורה לפניו עד שיצטרך וימכרנה לישראל, אבל במקבל לא קנסוהו¹⁶.

⁹ סמ"ע שם א

¹⁰ סמ"ע שם

¹¹ רמב"ם הלכות מעשר פרק ו הלכה יב, שו"ע ונו"ב י"ד שלא קבא

¹² ומשום ישוב א"י אבל בסוריא פטור לגמרי החוכר מגוי מתו"מ כמש"כ רבנו בפ"א מתרומות הי"ז וכ"ש בחו"ל במקומות הסמוכין החייבין בתרו"מ ול"ש לקנוס. ר"י קורקוס ע"ש וכ"כ תוס' בב"מ ק"א א' ובביאור הגר"א בירו' פ"ו דדמאי ה"א משמע דגם בא"י במקומות שאין ישראל מצויין לא קנסו וא"צ לעשר וצ"ע

¹³ אף על גב דמדינא אם נותן לו מאותו מין ומאותו שדה אין זה פורע חובו

¹⁴ וי"א (הר"ש והרא"ש דמפרשי דחבריא ור' לא פליגי אם יש קנין וכ"ד התו' והמאירי בב"מ ק"א א' ועי' בר"י קורקוס) שאין זה מטעם קנס אלא מדינא חייב החוכר לעשר דהוי פורע חובו רק בחוכר מישראל כיון שרוב ע"ה מעשרין והישראל הבעלים יעשר הקילו חכמים בזה אבל בגוי שהגוי לא יעשר לא הקילו וישראל חשוד דינו כגוי

¹⁵ ודעת הגר"א דאפי' נתגייר הגוי אח"כ או שמכרה לישראל אחר קודם שקיבל חכירותו אפ"ה כבר נתחייב החוכר במעשר ואם נתגייר הגוי אחר שקיבל חכירותו אם ידע שהחוכר חבר א"צ לעשר דודאי החוכר עישר כדין ואם אין ידוע מעשר דמאי וכן ישראל הלוקח מהגוי. חזו"א דמאי סי' י"ד סק"ג.

¹⁶ דלא דמי כלל לפורע חובו ועוד דגוי חפץ יותר בחכירה מבקבלנות שיהא בטוח בהקצבה שקצבו לו ואם לא ימצא חוכר אף על פי שימצא מקבל יתרצה למכרה לישראל ומ"מ לא רצו חז"ל לאסור לחכור אלא קנסוהו שיעשר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם המקבל שדה אבותיו מן העכו"ם כלומר שדה שהגוי קנאה מאבותיו של הישראל¹⁷ קנסוהו שיעשר¹⁸, ואחר כך יתן חלקו לעכו"ם מעושר, כדי שלא יקפוץ ויקבלה ממנו מפני שהיא שדה אבותיו, עד שתשאר לפניו בורה, כדי שימכרנה לישראל.

ה. אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר

כבר התבאר במסכת גיטין דף מז: שעכו"ם שקנה¹⁹ קרקע בא"י²⁰ אפי' שקנה קנין הגוף לעולם²¹, וגם מותר לו לחפור בה בורות שיחין ומערות ולעשות בה כרצונו²², מ"מ לא הפקיעה מן המצוות אלא הרי היא בקדושתה²³, לפיכך

¹⁷ וכיון שהיא של אבותיו חביבה עליו ולכך קנסוהו שיצטרך לעשר ויכבד עליו המעשר ולא ירצה לקבלה אבל אם אינה שדה אבותיו בלא"ה ישמע לנו שלא יקבלה וא"צ לקונסו וי"א דדוקא בגזלן גוי דכיון שגזלה מאבותיו וקרקע אינה נגזלת מחור אחרי' הישראל לקבלה עכ"פ באריסות ולכן קנסוהו כדי שיכבד עליו המעשר ויקננה ממנו אבל לא בקנאה הגוי מאבותיו וי"א דהטעם בגזלן משום דכיון דקרקע אינה נגזלת ונשארת ברשות הישראל הו"ל כפורע חובו מטבל ולכן החמירו בזה וי"א דלכל הפירושים לאו דוקא מאבותיו דה"ה אם גולה או קנאה ממנו. עיין דרך אמונה שם קכז

¹⁸ ואפשר דצריך לחזור ולתקן את המעשרות כיון דמדינא א"א לעשר על של הגוי וכנ"ל ה"י סקצ"ו ואפשר דהכמים העמידו הפירות של הגוי ברשותו או אפשר שיעשר מדעת הגוי והגוי יסכים על המעשרות דהוי כאילו הגוי מעשר ולהראשונים דאיירי דוקא בגזלן א"ש דאז הכל ברשותו מדינא. חזו"א דמאי סי' י"ד סק"ג ושביעית סי' ד' סקכ"ב

¹⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י

²⁰ וצ"ל או שקנה באיסור או שקנה מאנס שלקחה בכח, שהרי אסור מה"ת למכור לגוי בא"י קרקע או בית ולא שום דבר המחובר לקרקע כמו אילן ואפי' בזה"ז ויש ב' לאוין בתורה בנתינת מקום לגוי בא"י, א' לא ישבו בארצך והוא חיוב על כל א' מישראל לגרשם מארצינו וכ"ש המוכר לו בית או משכירו שעובר בל"ת זו ודעת הראב"ד שאין אוהרה זו אלא על ז' אומות אבל דעת הרמב"ם דבכל גוי עובר ע"ז נוהג זה, מיהו דוקא כשידינו תקיפה אבל אם אין ידינו תקיפה לגרש עובר ע"ז מארצינו כיון שבלא"ה יושב בארצינו אין בזה לאו זה ומותר מה"ת להשכיר לו בית ושדה, ולא ב' לא תחנם ודרשו חכמים לא תתן להם חניה בקרקע ובה אין אסור מה"ת אלא מכירה ומדרבנן אסרו גם שכירות שדה אבל לא שכירות בתים (אם אין בו הלאו הראשון) ולא זו נוהג גם בזה"ז מה"ת ואפי' אם כבר יש להגוי קרקע בא"י דבכל בית ושדה שמוכר לו הרי הוא נותן לו חניה בקרקע. דרך אמונה שם קמז.

²¹ שהרי הגוי אין מצווה להחזיר הקרקע ביוכל. חזו"א שביעית סי' א' סק"א וסי' כ"א סק"א.

²² לרבה דק"ל כוותי ועי' בחזו"א שם סי' א', כתב דאפשר דק"ל דאין לגוי קנין בא"י לחפור בה בורות וכן אין קונה אילנות לתלשן ולהסירן ולא חל קנין ע"ז וצ"ע

²³ יש ראשונים שנסתפקו אם ק"ל יש קנין או אין קנין, ויש שפסקו יש קנין ויש מכריעין שאם קנה מהגוי הקרקע במחובר אין קנין אבל אם קנה פירות תלושין אף על פי שמירחו ישראל יש קנין אבל דעת רוב הראשונים כדעת רבנו דלעולם אין קנין וכן פסק בשו"ע יו"ד סי' של"א, ועי' בחזו"א מעשרות סי' כ' סק"ב שכו' שאפשר שלענין ברכה יש לחוש להפוסקים יש קנין אבל שמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה. דרך אמונה שם קו וציון ההלכה רא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם חזר ישראל ולקחה ממנו, מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים, והכל מן התורה²⁴ כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם.

גם בזה"ז שהוא מדרבנן²⁵ ואפי' בתרומת ירק קי"ל שאין קנין לגוי להפקיע²⁶.

ואם עודה ביד גוי חייבת בתרומות ומעשרות²⁷, איך אינו חייב ליתן לכהן אלא תרומה גדולה, אך לא תקומת מעשר ולא מעשר ללוי²⁸.

ואסור בשביעית²⁹ לחרוש ולזרוע אפי' בקרקע הגוי, כיון שאין לו קנין, וכן פירותיו קדושין בקדושת שביעית, ורק על הספיחין הגדלין בשדהו לא גזרו איסור אכילה, כיון שאיסורו אינו אלא משום קנס.

**ו. היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות ... שמין לו
וידו על התחתונה ... בשדה העשויה ליטע כאן בשדה
שאינה עשויה ליטע ... גלית אדעתך דניחא לך זיל שום
ליה וידו על העליונה**

²⁴ היינו בבית ראשון שהי' מה"ת דבבית שני הרי דעת רבנו בהכ"ו דבלא"ה הוא מדרבנן אפי' של ישראל וכ"ש בזה"ז. תשו' ר' בצלאל סי' א' ומעשה רוקח ופשוט

²⁵ בספר התרומה ה' א"י נסתפק בזה וכתב שראוי להחמיר וכן במרדכי ה' א"י והגר"א ביו"ד סי' של"א סק"ו וסקב"ח פי' בדעת הרמ"א דבזה"ז יש קנין גם בא"י ופסק בן הפה"ש אבל בחזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וסי' ו' סק"ב וסי' כ' סק"ז האריך להוכיח שכל הראשונים והאחרונים חולקים ע"ז וגם הגר"א עצמו לא ס"ל כן ומדברי הרמ"א אין שום רא"י וכתב בסי' כ' סק"ז שאפשר לעשר בברכה אבל במעשרות סי' ה' סק"ב כתב דאפשר דלענין ברכה יש לחוש לשיטה זו ולעשר בלי ברכה (וכ"כ באר"ן הפ"ן נתיב ד' אות כ"ו אף שתמה ע"ז הרבה) ושמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה ועי' באר"ן חיים יו"ד סי' של"א סע"ח שהביא שדעת הב"י והרדב"ן והלק"ט לעשר בברכה והמב"ט וברכ"י ושדה האר"ן כתבו שנהגו לעשר בלי ברכה. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק קפו

²⁶ חזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וכ"כ בברכ"י יו"ד סי' של"א אות ד

²⁷ תוס' כתבו בבכורות י"א ב' דלמ"ד אין קנין ומירוה הגוי פוטר איצטריך קרא לגוי המעשר פירותיו ונותן ללוי דאין הלוי חייב ליתן תרומת מעשר לכהן אלמא דמה"ת יכול להפריש הגוי וכ"כ הר"ש בפ"ק דפאה מ"ו וכ"כ רש"י בגיטין כ"ג ב' ובקדושין מ"א ב' דגוי תורם מדאורייתא פירותיו למ"ד אין קנין וכן מבואר ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ותוס' הרא"ש ושיטה לא נודע למי בקדושין מ"א ב' ע"ש וכן מבואר בהדיא בתוס' ע"ז כ"א א' ד"ה דהא דגם בעודה ביד גוי חייבת. וכן דעת המהרי"ט בתשו' סי' מ"ג וכדעת אביו הרב המב"ט ח"א סי' כ"א ע"ש וכ"ד הגר"א יו"ד סי' של"א סק"ח וכ"ג דעת הפר"ח כאן וכן הסכים בפה"ש סי' ט"ז סק"מ וסי' כ"ג סקב"ט וכ"ד הרבה אחרונים כמו שהביא בס' המעשר והתרומה פ"ג ס"ד ע"ש וכן דעת החזו"א שביעית סי' ג' סקב"ה וע"ש סי' א' סק"ג.

²⁸ כמבואר ברמב"ם שם הלכה יא

²⁹ חזו"א שביעית סי' כ' סק"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ת"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת כתובות דף פ. שהמשביח נכסי חבירו שלא ברשות בעלים, יש אופנים שחייב הבעלים לשלם לו שכרו והוצאותיו³⁰, ודוקא כשנתכוין זה להשביח, אבל אם לא נתכוין להשביח, יש שאינו גובה אפילו הוצאותיו.

לפיכך היורד לשרה חבירו שלא ברשות ונטעה³¹, או שנכנס לחורבת חבירו ובנאה, או שבנה בית על קרקע חבירו, אם היתה השרה אינה עשויה ליטע, או בנין שאינו עומד לבנות, נותן לו וידו על התחתונה³², שאינו נוטל אלא הפחות שבשבה או בהוצאות, ואם בא בעל השרה והשלים הבנין או ששמר הנטיעות, וכיוצא באלו דברים שנראה שדעתו נוחה במה שעשה זה, נותן לו וידו על העליונה³³.

³⁰ וזהו דין היורד לשרה חבירו שלא ברשות, אלא שיש חילוקים בשיעור התשלום שנותן לו, לפי הנאתו של הנהנה, כמו שחילקו בין שדה העשויה ליטע לשרה שאינה עשויה ליטע, וכתב בערוה"ש סימן שעה סעיף יד, בכל מקום שאמרנו שצריך בעל הקרקע ליתן מעות להיורד שנטע או בנה, אם אין ידו של בעל הקרקע משגת, ואומר להיורד ישומו הקרקע מה שהוא שוה ויתן לי דמיה, שומעין לו, שלא אמרו חז"ל שיתן דמים להיורד אלא כשהוא רוצה בקרקע ואינו רוצה למכרה, אבל אם רוצה למכרה צריך היורד ליתן לו דמי הקרקע, ואם גם היורד אין ידו משגת, שמיין הכל יחד ומוכרין לאחרים, וזה יטול דמי הקרקע וזה יטול כדינו, וזה דבר פשוט שאין כופין לבעל הקרקע למכור קרקעו (נראה כונתו כשאין ידו משגת וגם אינו רוצה למכור הקרקע), אלא שאם רוצה יכול לומר לו טול מה שעשית, ע"כ, והוא מדברי הלבוש. והחזו"א ב"ק סימן כב סק"ו כתב שאם נחייב את בעל הקרקע למכור שדהו. לקתה מדת הדיון, שבודאי ניהא ליה שלא יטע ולא יצטרך למכור, אלא שלפי ראות עיני הדיין אם הרויח בעל השרה יתן לו ריוח בכל שנה ושנה, אלא שלפי מה שאמרו שיכול לומר לו עקור אילנך ולך, כל שלא אמר לו חייב לשלם ההוצאה, ואם אמר שבדיעבד ניהא ליה יתן בכל שנה ושנה. ובב"ב סימן ב סק"ו כתב החזו"א במ"ש הרא"ש בשם הראב"ד בבונה חורבת חבירו שדר בחורבה עד שיתן לו הוצאותיו ומשמע שאין יורדין לנכסיו, וכן ביורד לשרה חבירו, אף על פי שהוא חוב גמור, צ"ל שבחוב שנעשה בעל כרחו, כל שרוצה ליתן לו ההנאה בכל שנה אין כופין אותו, עיין שם,

³¹ שו"ע ונו"כ חו"מ שעה א, ו, ז,

³² ובשיעור ידו על התחתונה כתב רש"י שאם השבת יתר על ההוצאה נותן לו ההוצאה, ואם ההוצאה יתירה על השבה נותן לו את השבת, וכן סתימת הפוסקים בכמה מקומות, והבעל המאור והרא"ש כתבו בשם רב האי גאון שנוטל כפחות שבשכירות (בבעה"מ כתב פחות ממה שישומו בקיאים), וכתב הב"י בשם תלמידו הרשב"א דהיינו כשהשבת יתר על ההוצאה נותן לו הוצאותיו כולל שכרו כפחות שבשכירות, ובש"מ כתב בשם הר"ה שאפילו שכר זה פועלים ביוקר אין לו אלא כשכר פועלים בזול.

³³ שו"ע שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם היתה השדה עשויה ליטע³⁴, נותן לו וידו של הנוטע על העליונה³⁵, וכן כשהבנין עומד לבנות³⁶.

ז. היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשותו ואמר לו עזי ואבניי אני ... שומעין לו

בנה בית בקרקע חבירו³⁷, או שהיתה חורבה ובנאה, ואמר הבונה עזי ואבניי אני נוטל, אם הוא בית שאינו עשוי לבנות שומעין לו, כשע"י נטילת העצים והאבנים לא יגרם הפסד לבית יותר ממה שהיה קודם שבנה, אבל אם יתקלקל הבית ולא יוכל לחזור לקדמותו, אינו יכול לומר כן³⁸, ויש אומרים³⁹ שאם כבר נתרצה בעל הקרקע לשלם לו כדון, שוב אינו יכול

³⁴ פירש"י (ב"מ דף קא ע"א) שיפה לאילנות יותר מלזרעים, והיינו שבשדה זו ראוי יותר לנטוע אילנות מאשר לזרוע, ונראה דה"ה אם זרע וראויה לזרעים יותר מלנטיעה, והיינו שמה שעשה בשל חבירו עשה על צד היותר טוב שאפשר לעשות במקום זה, ולא הוזכר בראשונים אלא ענין השדה, ולא הוזכר דעת בעל השדה, ומסברא נראה שאף בשדה הראויה ליטע, אם ידוע שאדם זה אינו רוצה ליטע, הו"ל לגביה שדה שאינה עשויה ליטע.

³⁵ בשו"ע כתב אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטועה ונוטל מבעל השדה, והוא מדברי הגמרא (ב"מ דף קא ע"א), והרמב"ם (פרק י מה' גזילה הלכה ז) גבי יורד ברשות כתב שידו על העליונה, ופירש שאם ההוצאה יתירה על השבח נוטל ההוצאה ואם השבח יתר על ההוצאה נוטל השבח, ואילו גבי יורד שלא ברשות נקט לשון הגמרא כמה אדם רוצה ליתן וכו', ולכאורה משמע ששני שיעורין הם, אבל המ"מ כתב ששיעור אחד הוא. והסמ"ע סק"ז כתב וז"ל, דע שלשיטת רש"י והרא"ש בכל מקום שידו על העליונה, אם השבח יתר על ההוצאה נוטל בשבח כשאר שתלי העיר, ואם ההוצאה יתר על השבח נוטל כל ההוצאה אף על גב דלא נהנה בלום. ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה לו שהאריך בזה בשיטות הראשונים.

³⁶ שו"ע שם ז ובבנין נראה דלכו"ע לא שייך שיתן לו כשתלי העיר, אלא שנראה שנותן לו כקבלן המרויח גם ריוח קבלני, ולכה"פ כמעולה שבשכירות, ומשמע בשו"ע שם סעיף ו וסעיף ז שסתם חורבה כאינה עשויה לבנות וסתם חצרות עשויות לבנות, ואף להוסיף בהם בתים ועליות. פתחי חושן שם לח

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ו

³⁸ שבבית אין כחשא דארעא, ובאינו עשוי לבנות לכו"ע שומעין לו. והמהבר איירי בחורבה שסתמה אינה עשויה לבנות. ופשוט שלא אמרו כן אלא כשע"י נטילת העצים והאבנים לא יגרם הפסד לבית יותר ממה שהיה קודם שבנה, אבל אם יתקלקל הבית ולא יוכל לחזור לקדמותו, אינו יכול לומר כן, דומיא דכחש קרקע, וכ"כ הרא"ש בתשובה (כלל צא סימן א) שיכול בעל הבנין לומר טול עציך ואבניך רק שלא תקלקל בנייני ממה שהיה מתחלה. וכ"כ בשו"ת אמרי יושר ח"ב סי' ר והוכיח כן מדברי הרשב"א בתשובה שהבאתי לעיל הערה ל, ואף על פי שהרשב"א איירי שמיחה בפירוש, מסתבר שאין לחלק בכך, עיין שם.

³⁹ ש"מ בשם הרשב"א, שמיד כשנתרצה בעל הקרקע במה שבנה זה קנתה לו הצרו, ולכאורה לפי סברא זו ה"ה באינו עשוי לבנות, דסו"ם בנה זה ע"ד שיתרצה בעל הקרקע, והרמ"א בסימן קמו סעיף א גבי בע"ח שמורף השדה מן הלוקח פסק שאינו נותן לו אפילו ההוצאה, וכתב הש"ך סק"י הטעם עפ"י דברי הראשונים דלא דמי ליורד שלא ברשות, משום שלא ירד ע"ד לגבות ההוצאה מבע"ח אלא מן המוכר ואף על פי שבלוקח מגולן גובה ההוצאה, כמבואר בסימן שעג סעיף ב, שאני התם שגם כשגובה מהגולן משלם לו ההוצאה, עיין שם (עי' שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

להרוס מה שבנה, ובבנין העשוי לבנות, יש אומרים⁴⁰ שבכל אופן אין שומעין לו.

דף קא:

אמרי בינה דיני גב"ח סי' כה), וכתב הנה"מ שם סק"ד שלפ"ז אם אמר הלוקח עצי ואבני אני נוטל שומעין לו, הדוקא כשבעל הקרקע מתרצה בשבח זוכה מדין חצר, אבל בע"ח לאו בעל הקרקע הוא, שבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה, ועוד כתב שלפי תקנת הארצות שבע"ח מוקדם לגבות מסחורה שלו, הי"נ הלוקח דינו כשאר מלוה ע"פ כנגד השבח, ומדבריו נראה דה"ה ביורד שלא ברשות הוא קודם לגבות מן השבח, עיין שם. פתחי חושן חלק ה פרק ח הערה נג

⁴⁰ רמ"א שם ז, ומשמע שסובר כדעת תלמידי הרשב"א שהביא הב"י (וכ"כ בביאור הגר"א, ודלא כדמשמע בסמ"ע שהטעם הוא מפני השואת המדות, וצ"ע) שכתבו דבשלמא בשדה שאינה עשויה ליטע ובנין שאינו עשוי לבנות, יש לומר שלא זיכה לבעל הקרקע אלא ע"ד שימול כל הוצאותיו, וכשאינו נוטל אלא כידו על התחזונה יכול לומר עצי אני נוטל, אבל בשדה העשויה ליטע ובנין העשוי לבנות, ע"ד שזיכה בו חבירו נטע ובנה, וכ"ז שלא אמר איני רוצה בו אין הלה יכול לחזור, שהרי חצרו קנתה מיד, ע"כ, וכ"כ בחידושי הר"ן בשם הרא"ה, וסיים שלדעת הרשב"א אפילו בעשוי לבנות, כ"ז שלא קדם בעל הקרקע ואמר דמיהם אני נותן יכול לומר עצי ואבני אני נוטל. ובחזו"א ב"ב סימן ב סק"ה כתב עוד בשם הרשב"א שאם הקדים לו בעל השדה כסף אינו יכול לומר עצי ואבני אני נוטל, ותמה החזו"א שמסברא נראה דכל שלא אמר בעל השדה שאינו רוצה לשלם אין היורד רשאי ליטול אבניו, ואף אם קדם ואמר אבני אני נוטל והשיב בעל השדה אשלם לך כשתלא, הדין עם בעל השדה, אלא דוקא כשסירב בעל השדה תחלה, אף אם חזר ורוצה לשלם עכשיו יכול היורד ליטול השבח, וסיים שאפשר שזהו כונת הרשב"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ח. בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו ... משום כחשא

דארעא

כבר התבאר שהיורד לשדה חבירו שלא ברשות ונטעה⁴¹, או שנכנס לחורבת חבירו ובנאה, או שבנה בית על קרקע חבירו, אינו יכול ליטול עציו ואבניו, אך בית שאינו עשוי לבנות שומעין לו, כשע"י נטילת העצים והאבנים לא יגרם הפסד לבית יותר ממה שהיה קודם שבנה, אבל אם יתקלקל הבית ולא יוכל לחזור לקדמותו, אינו יכול לומר כן.

ט. המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציא

מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים יום וכרכים ...

... ובחנויות ... שנים עשר חדש ... וש"ל צבעים שלש

שנים

המשכיר בית⁴² לחבירו סתם⁴³ ללא זמן קצוב, יש אומרים⁴⁴ שיכול המשכיר להוציא מיד, ויש אומרים⁴⁵ שאינו יכול להוציא קודם שדר שם ל' יום. אבל אם אמר לו בכך וכך לחודש⁴⁶ אף על פי שלא קבעו זמן, אינו יכול להוציא

⁴¹ שו"ע ונו"כ הו"מ שעה א, ו, ז,

⁴² שו"ע ונו"כ שיב ה

⁴³ בשו"ע שם ד, השכיר לו ללינה אין פחות מיום אחד (לכאורה משמע דהיינו מעת לעת), לשביתה אין פחות משני ימים, לנשואין אין פחות מל' יום. ופשוט דהכל לפי לשון ודרך בני אדם, כמו בלשונות נדרים, ועי' חידושי רעק"א.

⁴⁴ סמ"ע (שם סק"ו), שיכול המשכיר לומר שלא היה בדעתו אלא לשעה אחת או ליום אחד, ויד שוכר על התחתונה. ומה שאמרו שצריך להודיעו ל' יום היינו באמר לו תן לי שכירות בכך וכך לחודש, שסמך השוכר שלא יוציאנו באמצע החודש. ולפי דבריו נראה שאם אמר לו בכך וכך לשבוע, יכול להוציא לאחר השבוע.

⁴⁵ ש"ך (שם סק"ז), שאפילו בשכירות סתם אינו פחות מל' יום וה"ה אם אמר לו בכך וכך לשבוע יכול לדור בו ל' יום. והט"ז כתב שהמשכיר סתם על דעת מנהג המקום משכיר (ובערך ש"י כתב שבענינים אלה אזלינן בתר דינא דמלכותא), וכבר כתב בנה"מ (סק"ח) שהסמ"ע עצמו בס"ק מז סותר דבריו כאן, שמשם משמע שעכ"פ צריך לתת לו לדור בו ל' יום הראשונים. וגם בערוה"ש הסכים לדעת הש"ך, ועי' פעמוני זהב.

⁴⁶ ובזה גם הסמ"ע מודה, ולדעת הש"ך נמי איירי בכה"ג, אלא שאפילו בכך וכך לשבוע הדין כן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מבלי להודיע לו קודם שרוצה להוציאו, כדי שיוכל למצוא לו מקום אחר לדור בו, ובתום הזמן הזה צריך לצאת⁴⁷.

אפילו מעמיד לו המשכיר בית אחר אינו יכול להוציאו בלי הודעה⁴⁸.

במקומות⁴⁹ שהבתים מצויים לשכור, שיעור ההודעה לפחות ל' יום בימות החמה⁵⁰, אבל בימות הגשמים⁵¹ אינו יכול להוציאו אפילו בהודעה מוקדמת⁵².

במקומות שאין בתים⁵³ מצויים לשכור⁵⁴, שיעור ההודעה י"ב חודש, ובהנויות לעולם צריך להודיעו י"ב חודש קודם, שדרך חנונים לתת בהקפה

⁴⁷ וכתב הרשד"ם (חו"מ סימן רמה) שאפילו הסכים השוכר לצאת מן הבית קודם שיעור ההודעה יכול לחזור מהסכמתו, אא"כ קנה מידו ובערך ש"י (סעיף ו) משמע שבשוכר סתם אם הסכים לצאת הוא כמחילה וא"צ קנין, אא"כ היתה ההסכמה בתנאי, שמחילה בתנאי צריכה קנין.

⁴⁸ כן כתב בפעמוני זהב בשם מהרי"ע וכ"כ בד"ג (כלל קד סימן יח), והוסיף דאע"ג דגבי שוכר אם מעמיד לו שוכר אחר יכול לצאת, שאני שוכר שיכול לומר איני רוצה לפרוץ ולהכנס מבית לבית.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁰ כתב בפעמוני זהב שאפילו שכרו לסתם שכירות ל' יום, יכול להודיעו מיד שלסוף ל' יצא, וימי השכירות עולים בימי ההודעה.

⁵¹ במנחת פתים בשם זכ"א כתב שגם השואל בית בחנם אינו יכול להוציאו בימות הגשמים, ודלא כהמעיל שמואל, וכתב המנח"פ שמדברי הסמ"ע לא משמע כן

⁵² מדברי הפוסקים משמע שבהודעה של ל' יום קודם החג יכול להוציאו, ונראה שה"ה אם הודיעו בר"ח אלול שיצא בר"ח שבט, אף על פי שהוא באמצע ימות הגשמים צריך לצאת, שאם אינו רוצה לצאת באמצע ימות הגשמים יצא מיד קודם ימות הגשמים, והרי יש לו זמן ל' יום. ובזכ"א כתב בשם כרם שלמה שאם נכנס בימות הגשמים יכול לצאת גם בימות הגשמים, אלא שמסתפק אם יכול המשכיר להוציאו. וכתב בכנה"ג בשם תשובת מהרי"ל (סימן פא) שאפילו אם הודיעו ויש אונס גדול שלא יכול למצוא בית בימות החורף, נכון למשכיר לעשות לפנים משורת הדין ולהניחו בבית עד כלות החורף.

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ו

⁵⁴ כגון עיירות גדולות, ואז יכול להוציאו אפילו בימות הגשמים, ועי' שו"ת רדב"ז (ח"ד סימן לח) שדן בדין ירושלים בזמנו אם היא בכלל עיר או כרך לענין זה, וכן בחקרי לב (מהדו"ב חו"מ סימן לה) דן בדין איזמיר, ובכנה"ג (סימן קמ הגה"ט אות קכה) בדין שאלוניקי, ונראה שתלוי במציאות האפשרות לשכור בתים, ובכנה"ג (שם) דן מצד הסכמה, ועיי"ש עוד בדין הסכמות בשכירות בתים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וצריך זמן כדי לגבות חובותיו,⁵⁵ ואם דרך חנויות למכור בהקפה לזמן מרובה, שיעור ההודעה ג' שנים⁵⁶.

במקום שיש זמן ידוע לשכירות בתים לשנה, אינו יכול להוציא באמצע השנה⁵⁷.

י. וכשם שמשכיר צריך להודיע כך שוכר צריך להודיע

כשם שאין⁵⁸ המשכיר יכול להוציא את השוכר ללא הודעה מוקדמת, כך אין השוכר יכול לצאת בלי הודעה מוקדמת, אא"כ ישלם שכרו למשך שיעור ההודעה, וה"ה בשוכר לזמן לכל זמן השכירות⁵⁹, או ימציא לו שוכר אחר⁶⁰.

⁵⁵ ובפעמוני זהב מסתפק בשם זכ"א בשוכר אוצר להניח כליו אם צריך הודעה, ומדייק מדברי הרמב"ם שא"צ הודעה, וכתב שאם לפי ראות עיני הדיין לא יגיע לו הפסד יכול להוציא בלי הודעה. עוד כתב בפעמוני זהב בשם כמה פוסקים שאין דין ימות החורף בחנויות, שאפילו כלו הי"ב חודש בימות החורף יכול להוציא, וצ"ע דבכה"ג גם בבית כשכלו ימי ההודעה בחורף צריך לצאת.

⁵⁶ רמ"א שם בדין חנות של נחתומין ושל צבעין, ופשוט שהכל לפי הזמן והמקום
⁵⁷ פרישה (סימן שיב ס"ק ג), ומפרש כן דברי הרא"ש בתשובה (כלל א סימן ז, ע"י לעיל הערה ט), וכן משמע בנה"מ (שם סק"ד), אלא ששם כתב שאין דרך לשכור פחות משנה, ונראה שנתכוין לדברי הפרישה, וגם המ"ז (בסעיף ה) כתב שאם לא אמר לו כלום רק אני משכיר לך בית זה, מסתמא אדעתא דמנהגא באותה עיר השכיר לו, והו"ל בקוצץ לו זמן.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁹ ובשער משפט כתב שאם יצא מן הבית אינו צריך לשלם שכר אלא מדין גרמא, וכמ"ש הרמ"א בסימן שסג (סעיף ו) בדין הוציא בעה"ב מביתו, אלא שלכתחלה אסור לו לצאת מבלי לשלם, משום גרמא בנזקין אסור, וגם אינו יוצא ידי שמים עד שישלם, עיין שם, והנחתל צבי מצדד לומר דהוי גרמי משום דברי הזיקא, ומ"מ העלה שמדינא חייב, וכמ"ש הנוב"ת (הו"מ סימן נו), שכשירד ע"ד שכירות אינו מדין שבת, וה"נ חייב מדין שכירות. ובמשפט שלום (סימן קעו סעיף יד) הקשה שמיד כשיצא הדרא למריה, ושוב אינו בתורת שכירות. ותירץ עפ"י דברי הריטב"א (ב"מ דף עג ע"ב, ע"י פת"ח [ח"ג] דיני פקדון ושאלה פרק יב הערה לח) בדין שליח לקנות סחורה, דכיון שסמך עליו חייב בדין ערב, וה"נ ע"י שסמך עליו ולא השכירו לאחרים חייב, וכ"כ בערך ש"י. וגם בד"ג (כלל קד סימן יט) חולק על השער משפט, והאריך שם להתוכח עם הערך ש"י.

⁶⁰ רמ"א שם, וסיים, וע"י לעיל (הערה ט) מדברי מהר"ש ענגיל. וכתב החו"א (ב"ק סימן כג סק"ז וסק"ח) ששכירות בתים אינו דומה לשכירות פועל שאע"פ שהתחיל במלאכה אם מוצא הפועל להשכיר עצמו פטור בעה"ב, וה"נ בשכירות בתים יאמר השוכר למשכיר טרח והשכר הבית לאחר, דשאני התחלת מלאכה שאינו קנין בגוף הפועל אלא שעבוד למלאכה ולשכרה, משא"כ בית יש לו קנין בגוף הבית. ושם (סק"י) הקשה דא"כ גם בספינה הרי קונה בגוף הספינה, ומשמע בגמרא שאם מוצא להשכיר יכול לומר לבעל הספינה טרח והשכר, וכמ"ש אי דמשכת לאוגרי, ותירץ דשאני ספינה שיש בו גם שכירות הספן, וכיון שלגבי הספן אין קנין בגוף, לא קנה גם בגוף הספינה יותר, ודומה הכל לשכירות פועל.

ובנה"מ (סק"ז) הביא דברי הר"א ששון (סימן רח) שאם הקדים לו שכרו אינו יכול להעמיד אחר במקומו, והר"א ששון איירי בשוכר לזמן קצוב, אלא שבלא"ה כבר נתבאר שאם הקדים לו שכרו נעשה לפעמים בשוכר לזמן קצוב (ע"י לעיל סעיף ג), וע"י עוד בפרק ד (סעיף יב) בדין שוכר המשכיר לאחר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם רוצה להעמיד במקומו אדם שאינו הגון אין המשכיר חייב לקבלו, ובן אם רוצה להעמיד דיירים מרובין, אין המשכיר חייב לקבלם⁶¹.

ושיעור ההודעה בשוכר כשיעור ההודעה במשכיר, שכשם שזה צריך למצוא דירה אחרת צריך זה למצוא שוכר אחר, וזה השיעור למצוא שוכר ומשכיר⁶².

הודיעו כשיעור ועבר הזמן⁶³, יכול להוציאו כל זמן שירצה, ובן יכול השוכר לצאת מתי שירצה.

כשם שזה אינו יכול להוציאו וזה אינו יכול לצאת, כך אינם יכולים לשנות דמי השכירות בלי הודעה מוקדמת⁶⁴.

יא. אם נכנס יום אחד בימות הגשמים מהני שלשים יום אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח

⁶¹ כתב החזו"א (ב"ק סימן כג סק"ז וסק"ח) ששכירות בתים אינו דומה לשכירות פועל שאע"פ שהתחיל במלאכה אם מוצא הפועל להשכיר עצמו פטור בעה"ב, וה"נ בשכירות בתים יאמר השוכר למשכיר טרח והשכר הבית לאחר, דשאני התחלת מלאכה שאינו קנין בגוף הפועל אלא שעבוד למלאכה ולשכרה, משא"כ בית יש לו קנין בגוף הבית.

⁶² וכתב הסמ"ע (ס"ק יא) שגם בחנויות שיעור ההודעה שוה, ואף על פי שלגבי המשכיר לא שייך הטעם לגבות הקפותיו, מ"מ צריך למצוא חנוני אחר, ואין חנוני יוצא מחנותו בפחות מזמן זה, והב"ח לא כתב כן, וע"י מנחת פתים. וכתב בערוה"ש דה"ה בעיירות גדולות אין השוכר יכול לצאת בלי הודעה של י"ב חודש, ואף על פי שעיקר הטעם בעיירות הוא מפני שאין בתים מצויים לשכור, וא"כ יכול המשכיר למצוא בקלות שוכר אחר, דכל שאין בתים מצויים דרך השוכרים להכין להם דירה על זמן רב, וממילא גם המשכיר אינו מוצא בקלות להשכיר.

⁶³ כן משמע מדברי השו"ע (סימן שיב סעיף ט), והוא מדברי הר"ן, וכ"כ המאירי בהדיא, שאע"פ שהגיע הזמן ולא השש המשכיר להוציאו ולא השוכר לצאת, מוציאו לכשירצה וזה יוצא לכשירצה, ואפילו בעובי הקרח הנורא. והיינו שא"צ הודעה נוספת, ומשמע שאפילו אם עבר זמן רב מזמן ההודעה.

⁶⁴ כתב המור, כשם שאינו יכול להוציאו אם לא הודיעו, כך אם בא להוסיף עליו בשכירות אין שומעין לו. ומשמע שבהודעה יכול לשנות, ופשוט הוא עפ"י מ"ש בגמ' (ב"מ דף קא ע"ב) האי לינקמיה וכו', והיינו שאם יכול להוסיף בשכירות מתי שירצה, הרי זה ככופהו לצאת, אבל כשהודיעו, כשם שיכול לכופו לצאת יכול להוסיף על השכירות, אף על פי שלא נשתנה השער בשוק. ולפי מ"ש נראה שאם אמר המשכיר שרוצה להעלות דמי השכירות, יכול השוכר לצאת בתום זמן ההודעה, אף על פי שלא הודיעו. פתחי חושן חלק ד פרק ה הערה מא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מה שהתבאר⁶⁵ שבימות הגשמים⁶⁶ אינו יכול להוציאו אפילו בהודעה מוקדמת⁶⁷, הוא אפילו הודיעו כ"ט יום לפני חג הסוכות, אינו יכול להוציאו עד מוצאי פסח⁶⁸, ויש אומרים⁶⁹ שצריך להודיעו פעם נוספת ל' יום קודם מוצאי פסח.

יב. דאייקור בתי

⁶⁵ שו"כ ונו"כ שם ו

⁶⁶ במנחת פתים בשם זכ"א כתב שגם השואל בית בחנם אינו יכול להוציאו בימות הגשמים, ודלא כהמעיל שמואל, וכתב המנח"פ שמדברי הסמ"ע לא משמע כן

⁶⁷ מדברי הפוסקים משמע שבהודעה של ל' יום קודם החג יכול להוציאו, ונראה שה"ה אם הודיעו בר"ח אלול שיצא בר"ח שבט, אף על פי שהוא באמצע ימות הגשמים צריך לצאת, שאם אינו רוצה לצאת באמצע ימות הגשמים יצא מיד קודם ימות הגשמים, והרי יש לו זמן ל' יום. ובזכ"א כתב בשם כרם שלמה שאם נכנס בימות הגשמים יכול לצאת גם בימות הגשמים, אלא שמסתפק אם יכול המשכיר להוציאו. וכתב בכנה"ג בשם תשובת מהרי"ל (סימן פא) שאפילו אם הודיעו ויש אונס גדול שלא יכול למצוא בית בימות החורף, נכון למשכיר לעשות לפניו משורת הדין ולהניחו בבית עד כלות החורף.

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם ה וסעיף ו. וכפירוש הסמ"ע והגר"א, שאין דרך לצאת בימות הגשמים ואין דירות מצויות לשכור.

⁶⁹ סמ"ע (שם סק"ח), דכל שלא הודיעו ל' יום קודם החג הוי כלא הודיעו כלל, אבל הגר"א כתב דמ"ש בשו"ע והוא שיוודיעו, היינו כשלא הודיעו כלל, ומשמע שאם הודיעו תחלה א"צ הודעה נוספת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נתייקרו דמי השכירות בשוק⁷⁰, יש אומרים שיכול המשכיר לתבוע תוספת היוקר, וכן כשהוזלו יכול השוכר לפחות מדמי השכירות, אפילו בלא הודעה מוקדמת⁷¹, ויש אומרים⁷² שגם באופן זה צריך הודעה מוקדמת⁷³.

יג. נפל ליה ביתא אמר ליה לא עדיפת מינאי

⁷⁰ בשו"ת מטה יוסף (ח"ב חו"מ סימן ב) דן במקום שלא נתייקרו הבתים בשוק, אלא שהמשכיר מצא מי שנותן לו יותר, אם גם זה דינו כנתייקרו הבתים וצריך להוסיף לו, והמטה יוסף סובר שהדין עם השוכר, שהרי השו"ל לתקנת השוכר שלא יוכל להוציאו בלי הודעה, אף על פי שלמשכיר יש תועלת במה שיצא מיד, ובנתייקרו הבתים יכול להוציאו משום דמילתא דפשימא הוא שלא יסכים המשכיר להניחו בשער הקודם, ואם לא רצה לשלם בשער של עכשיו היה עליו למצוא לו מקום אחר, ומדלא עשה כן אינו יכול למעון למשכיר למה לא הודעתני, ואיהו דאפסיד אנפשיה, משא"כ כשלא נתייקרו כל הבתים אלא שזה מוצא מי שמשלם יותר, היה לו להודיע לשוכר קודם

⁷¹ כתב הרמב"ם (פ"ו משכירות ה"ט), אף על פי שאין המשכיר יכול להוציאו ולא השוכר יכול לצאת עד שיודיעו מקודם, אם הוקרו הבתים יש למשכיר להוסיף עליו ולומר או השכר בשוה עד שאמצא או תצא, וכן אם הוזלו הבתים יש לשוכר לפחות השכר ולומר למשכיר או השכר לי בשער של עכשיו או הרי ביתך לפניך, ע"כ. ומשמע שא"צ הודעה מוקדמת כלל, ונראה שכן דעת הטור, ונראה שכן גם דעת הרא"ש בתשובה (כלל א סימן ו).

⁷² כ"כ בש"מ בשם הריטב"א בשם רבו, והסכים לדבריו, ומשמע שצריך הודעה ל' יום (או י"ב חודש במקום ששיעור ההודעה כך), ונראה שכן דעת השו"ע שכתב בסוף סעיף ט, מיהו דוקא כשהתנו הכי מקודם הזמן אף על פי שעבר זמן ההודעה וכו' והוא מדברי הר"ן. אמנם בחידושי הר"ן נראה שסובר כהרמב"ם שא"צ הודעה כדי להעלות דמי השכירות, ולפי"ז צ"ע מ"ש ואף על פי שעבר זמן ההודעה, והרי א"צ הודעה כלל. ועי' סמ"ע (ס"ק יד) שנתקשה בדברי השו"ע, ועי' פעמו"ז שהאריך בביאור דברי השו"ע.

⁷³ כתב המב"ט (ח"ב סימן קצד) שאם השכיר לו בית ע"מ שאם ימצא מי שיוסיף לו על השכירות הרשות בידו להוציאו, יכול להוציאו, ואין על המוסף דין עני המהפך בהררה, שע"מ כן נכנס בתחלה, עיין שם, ובפעמוני זהב משמע שאפילו לא התנה, שלא אמרו אלא ובא אחר ונטלה, אבל אם הוסיף דמים והיה ביד הראשון להוסיף וליטלה ולא עשה כן, לא מיקרי רשע,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נפל ביתו⁷⁴ של משכיר ואין לו מקום אחר לדור בו⁷⁵, יכול המשכיר להוציא מיד, שיכול לומר אינו בדין שתהיה יושב בביתי עד שתמצא מקום ואני מושלך⁷⁶ בדרך⁷⁷.

ד. זבניה או אורתיה או יהביה במתנה אמר ליה לא עדיפת מגברא דאתית מיניה

מכר המשכיר⁷⁸ הבית המושכר לאחר, או שנתנו במתנה, אין הלוקח או המקבל יכול להוציא בלי הודעה⁷⁹, אא"כ הוצרך המשכיר למכור הבית המושכר, או את ביתו שדר בו, מחמת דוחק רעב, ולא מצא קונה אא"כ יצא מיד⁸⁰.

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם יא

⁷⁵ וכתב בכנה"ג בשם הרדב"ז (ח"א סימן שצ) דה"ה אם המשכיר היה דר בשכירות אצל גוי והוציא מביתו, יכול להוציא את השוכר, ובחידושי רעק"א כתב עפ"י דברי הגה"מ דה"ה אם הוצרך למכור ביתו מחמת דוחק יכול להוציא. והרדב"ז (שם) כתב עוד דה"ה אם יצא לחו"ל מחמת אונס והוצרך לחזור ואין לו מקום לדור, יכול להוציא, אא"כ היה לו זמן להודיעו, אפילו ע"י כתב, א"י להוציא, אלא אם אפשר שידורו שניהם יחד, ואם א"א יסאר בעה"ב בחו"ל, עיין שם.

⁷⁶ ובערוה"ש מסתפק במשכיר חנות סתם ונפלה חנותו של משכיר, אם יכול להוציא, כיון שלשוכר יש הפסד החובות ולמשכיר אין נ"מ אם ישב בחנות זו או אחרת, כיון שבלא"ה לא ישב בה קודם, וסיים שנראה שא"י להוציא, ולענ"ד נראה עוד טעם שבחנות לא שייך הטעם שהוא מושלך בדרך, וממילא אינו יכול להוציא. פתחי חושן שם הערה מו

⁷⁷ ומשמע מדברי הרמב"ם שגם בזה א"צ הודעה כלל, וכך מדברי הטור שכתב וכמו שנתבאר לעיל בדין נתייקרו הבתים, בפעמוני זהב כתב בשם משחא דרבוותא שאם יש למשכיר כמה בתים מושכרים, יכול להוציא מי שירצה, ואינם יכולים לתבוע שיטיל גורל.

⁷⁸ שו"ע ונו"כ שם יג

⁷⁹ וכתב בערוך השלחן דאע"פ שהשני היה סבור ששכר לזמן וא"צ הודעה, מ"מ אין לשוכר להפסיד מפני העדר ידיעתו, שהשוכר בא מכח זכותו של ראשון. ונראה שאם הודיעו המשכיר שיצא, א"צ עוד הודעה מצד הלוקח. ובכנה"ג כתב שאם קנה ישראל מגוי חצר שהיתה מושכרת לישראל, יכול הלוקח להוציא בלי הודעה, כיון שבא מחמת עכו"ם והרי העכו"ם היה יכול להוציא. ובפעמוני זהב תמה מדברי השו"ע (סימן קנד סעיף יח) דלא אמרינן ישראל הבא מכח עכו"ם דינו כעכו"ם אלא לגריעותא. ותירץ דשאני הכא שמעיקר הדין יכול להוציא אלא מכח התקנה, וכאן העמידו הדבר על עיקר הדין. ובד"ג (כלל קד סימן טו) כתב בשם שו"מ (מהדו"ג ח"ג סימן מח) ובשם שו"ת הרי בשמים שפסקו כהכנה"ג, ועי' אורחות המשפטים (כלל מא סימן א).

⁸⁰ חידושי רעק"א בשם הגה"מ, ודינו כנפל ביתו של משכיר, והמרדכי (פ' השואל סימן שפג) מפרש דברי הירושלמי באופן אחר, וסובר שאפילו אין לו מה לאכול לא ימכרנו כדי להוציא, אלא ישאל על הפתחים, ובערך ש"י מדייק מלשון הרא"ש והטור גבי משכיר לזמן שכתבו ואפילו העני המשכיר, דמשמע שאם העני יש סברא יותר לומר שיכול להוציא מבנפל ביתו, וא"כ במשכיר סתם שבנפל יכול להוציא, כ"ש כשהעני הוצרך למכור הבית, ודלא כהמרדכי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**טז. כלליה לבריה חזינן אי הוה אפשר לאודועיה איבעי ליה
לאודועי ואי לא אמר ליה לא עדיפת מינאי**

אם השיא את בנו והוצרך לדירה עבורו, או שהוצרך לתת ביתו לבנו ונשאר בלא דירה דינו כנפל ביתו, דוקא כשהוצרך להשיאו פתאום מבלי שהיה לו זמן להודיעו, שאינו בדין שיהא זה יושב בביתו ובן בעל הבית ישכור בית שיעשה בו חתונה⁸¹. אבל אם היה לו זמן ולא הודיעו אינו יכול להוציאו.

**טז. ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא ... כאשר עשה כן יעשה
לו גמולו ישוב בראשו ... לכולי עלמא ניחא לי לאוגורי
ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי אריא ארבא**

המכנים הפצים⁸² להצר חבירו שלא מדעתו, או בדרך הערמה, פשוט שאינו נעשה שומר, אלא שיש אומרים שיכול בעל הבית להוציאם לשוק⁸³, ואף למכור חלק מהפצים כדי לשכור פועלים להוציאם, אלא שממדת חסידות יודיע לבית דין שישכרו במקצת דמי החפצים מקום להניחם משום השבת אבירה⁸⁴, ויש אומרים שמדינא אסור להוציאם עד שיודיע לבעלים, וממדת

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם יב

⁸² שו"ע ונו"כ שם א

⁸³ ולפי מ"ש הסמ"ע (סק"ב) ביישוב דברי הרמ"א שם משמע שמפרש בשיטת הרמב"ם והמחבר שיכול להוציאם לשוק ואח"כ להודיע לב"ד, אבל הודעה עכ"פ צריך, ואילו הרמ"א סובר שצריך הודעה תחלה. והקצה"ח (סק"ג) כתב שלשיטת הרמב"ם והמחבר אין צריך הודעה כי אם ממדת חסידות.

⁸⁴ סמ"ע סק"ב בשיטת הרמב"ם, ולדעתו גם הרא"ש והטור סוברים כן, וכן פסק בשו"ע הרב (הל' שאלה ושכירות סעיף ח), אלא שכתב שם שמדינא צריך להודיע לבעל הפירות לאחר שהוציאם, וממדת חסידות יודיע לב"ד קודם שיוציאם. ובדרישה כתב שהרא"ש איירי כשבעל הפירות בעיר, ולכן צריך להודיעו, והרמב"ם הוסיף שאפילו אינו בעיר מדת חסידות להודיע לב"ד, שאם הוא בעיר למה להודיע לב"ד ולא לבעלים, ואם הודיעו ולא לקחם ודאי אבירה מדעת היא ולמה לו לטרוח להודיע לב"ד. והב"ח כתב שאם אינו בעיר מדינא צריך להודיע שאם לא יודיע הו"ל מזיק בידים, ונראה שבמקום שאין ב"ד שיטפל בשכירת מקום אסור לו להשליכם לשוק. והט"ז האריך להוכיח בדעת הרמב"ם שהמכנים שלא מדעתו יכול להוציאם, מהדמלא הצר חבירו כדי יין שמשבר ויוצא וכו' (עי' להלן סעיף כו), אלא דהיינו דוקא כשהוא צריך למקום שהפירות מונחים, אבל בלא"ה הו"ל זה נהנה וזה לא חסר, ומ"מ אם מודיעו שאינו רוצה להשכיר לו, גם בזה הדין עמו, ואפשר שגם הטור סובר כן, וסיים הט"ז להלכה שאם צריך למקום א"צ אפילו הודעה, וגם כשהטעהו א"צ הודעה, ואם אינו צריך למקום, אין לו רשות להוציאם עד שיודיעו, ועי' כנה"ג. והרש"ם (חו"מ סימן רצו)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חסידות יודיע לבית דין שישכרו מקום להניחם, ויש אומרים שלא הותר להוציאם לשוק אלא כשהטעהו והכנים בערמה, אבל המכנים שלא מדעתו ושלא בדרך ערמה, אם התצר עומדת להשכיר אסור מדינא להוציאם עד שיודיע לבעלים, ואם אינה עומדת להשכיר רשאי להוציאם ולהודיע אח"כ לבעלים, אבל אינו רשאי למכור כדי לשכור פועלים להוציאם⁸⁵.

יז. המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול

ובכל דבר שמעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה אומן

השוכר עושהו

המשכיר בית⁸⁶ לחבירו בין משכיר לו בית זה או בית סתם חייב להעמידו לפניו שיהא ראוי לדירה⁸⁷, ולתקן כל דבר שהוא מעשה אומן⁸⁸, והוא עיקר

לאחר שהביא הלכה זו כתב וז"ל, ועתה כל מי שיש לו שכל ישפוט כמה אדם צריך לזוהר שלא לעשות נזק לחבירו, ואפילו למי שנהג עמו ברמאות. ומ"מ משמע מדברי הפוסקים שלא התירו להוציא ע"י הודעה כי אם בהטעהו או הכנים שלא מדעתו, אבל בהכנים מדעתו לזמן ועבר הזמן, אין לו רשות להוציאם, ואפילו אם נאמר ששומר חנם לאחר שכלה הזמן, אף שומר חנם אינו, אין זה מתירו להוציאם לשוק אף ע"י הודעה, כי אם בהסכמה. וצ"ע עד מתי יהא חייב זה להחזיק בביתו חפץ הפקדון, ודוחק לומר שגם זה בכלל הערמה שהפקדו לזמן ומניחו עוד זמן רב.

⁸⁵ סמ"ע שם סק"א בשיטת רבינו ירוחם, וכן פסק בשו"ע הרב (סעיף ט).

⁸⁶ שו"ע ונו"ב שיד א

⁸⁷ (וכ"ש כשהיה הבית נפול בשעה שהשכיר לו שהחייב לבנותו (רמ"א סימן שיב סעיף יז), ומשמע אפילו בבית זה, אלא שצ"ע דממ"נ אם נפול ממש הוא ה"ז בכלל דבר שלבל"ע ואיך חלה השכירות, ואם אינו נפול ממש אלא שצריך תיקונים, מה כ"ש הוא שכתב הנ"י שלמד מהא דחייב להעמיד לו דלתות וכו', וע"פ דברי הנה"מ שבכל שכירות יש חובת הגוף להעמיד לו הדבר המושכר ניהא יותר. פתחי חושן שם פרק ו הערה ב

⁸⁸ ומפרט שם, להעמיד לו דלתות, ולפתוח חלונות שנתקלקלו (כתב הסמ"ע (סק"א) אפילו יש לו אורה הרבה, אם יש בו חלונות שנסתמו ולא נפרצו פצימיהן צריך לפתחן), ולחזק את התקרה (אם התליעו הנסרים המונחים על הקורות שבתקרה. ומסתבר שצריך גם לתקן הגג שלא ידלפו מים ולא ירטיבו), ולסמוך את הקורה שנשברה, ולעשות נגר (שנועלים בו הדלת מבפנים) ומנעול (שנועלים בו מבחוץ), וכן אם נפחתה המעזיבה והתקרה, וכל זה מדברי הגמרא (ב"מ דף קא ע"ב), ונראה דה"ה כל דבר שצריך לעשות שלא יזיק לשכנו צריך המשכיר לעשות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ישיבת הבתים והחצרות⁸⁹, אבל דברים שאינם מעשי אומן צריך השוכר לעשות⁹⁰, וכן צריך השוכר לעשות מעקה ומזוזה⁹¹.

תשלומים שונים⁹² שיש בזמננו בדירה רצוי להתנות על הכל מראש על מי יחולו התשלומים השונים, ואם לא התנו יש לנהוג כמנהג המדינה.

ובמקום שאין מנהג, הוצאות שימוש כגון מים תאורה וחימום פשוט שחלים על השוכר, וכן תשלומי ועד הבית בבית משותף הנובעות משימוש, כגון נקיון ותאורה בחדר מדרגות וכיוצא בזה. ובהוצאות החזקה כגון גינון וכדומה יש מקום לומר שחלים על השוכר,

אבל תשלומים לשיפוץ הבנין או תנור הסקה אם התיקון הוא בדבר שמדרך המשכיר לתקן בשעת שכירות, חייב המשכיר בכך, ולאידך גיסא אי אפשר לחייב את השוכר בתיקון יסודי שיכול לומר אני יכול לדור גם בלי זה, ובפרט אם זו השקעה לטווח ארוך והוא אינו דר בבית כי אם זמן קצר ועיקר ההנאה תהא למשכיר, וממילא חזר החיוב

⁸⁹ שו"ע שם מלשון הרמב"ם, ופשוט שבכלל זה כל דבר המעכב מלדור כדרך דירת בני אדם. וכתב בערוה"ש שדברים שאין דרך רוב בע"ב לעשות כי אם העשירים אינו חייב לעשות אם לא התנו בפירוש (ומשמע אפילו יודע שהשוכר הוא עשיר), ועוד כתב שהמנהג במדינתנו לעשות חלונות כפולים בימי החורף ולתקן תנור בית החורף, וכן להטיח הכתלים מבחוץ ולשפוך עפר סמוך לכתלים שלא יכנס הקור לבית, ואם נתקלקלו מתקנם המשכיר, אם לא היה בפשיעת השוכר או אחד מבני ביתו, שאז אין המשכיר חייב לתקן, ובסעיף ה כתב עוד שהמנהג להעמיד סולם כדי לעלות לגג לנקות הארובה והמשכיר עושה אותו.

⁹⁰ רמ"א שם סעיף ב, ופירש בש"מ (כ"מ דף קא ע"ב) בשם הרמ"ך דהיינו דברים שאדם רגיל לעשות בעצמו בביתו, ואפילו שכר פועלים לכך, כיון שיכול ודרך לעשות בעצמו אין המשכיר חייב, וכן משמע בגמרא לענין מזוזה דאפשר בנזכרת דקניא, ולכן אפילו הוציא הוצאות לקדוח חור להניח המזוזה פטור המשכיר. ובשו"ע (שם סעיף ב) כתב, וכן אם רצה לעשות סולם או מרזב או להטיח גג, ה"ז עושה (השוכר) משל עצמו, ומשמע מדברי הפוסקים דהם מעשי הדיוט וכתב הסמ"ע דהך סולם היינו לעלות לגג, אבל סולם לעליה צריך המשכיר לתקן, ועי' לעיל (הערה ד) בשם הערוה"ש, וברור שבכל אלה הולכים לפי הזמן והמקום.

⁹¹ שו"ע שם, שחובת הדר הוא, ועי' ספר חובת הדר (פרק ג הערה ב) שנחלקו הפוסקים אם חיוב השוכר במזוזה הוא מדאורייתא או מדרבנן, ובי"ד (סימן רצא) כתב הב"י בשם הר"י מנוח שמ"מ טוב לשלם לו עבור המזוזה, אבל אין מוציאין מידו. והרמ"א (שם) כתב שאם מקפיד על דמיה חייב לשלם לו, וכבר העיר בבאר הגולה (שם) על דברי הרמ"א, ובספר חובת הדר (פרק א הערה נא) כתב דאפשר דהרמ"א איירי כשהתנה שישלם לו ואז חייב לשלם, אלא שמלשון הר"י מנוח (שם) נראה דקאי בשוכר שני כלפי שוכר ראשון, אבל לא מצינו שהמשכיר יהא חייב לשלם לו, ולכאורה המשכיר נהנה, ואפשר דכיון שמן הדין אסור לשוכר ליטול המזוזה, ה"ז כקבע ע"ד שלא ליטול דמיה. ולפי"ז אפשר שגם אם התנה עם המשכיר שישלם לו חייב לשלם, ולכאורה כן משמע במג"א (סימן תלו סק"ו, עי' פרק ד הערה י), ולמעשה נראה שהבא לדור בבית שכור ורוצה לקבוע שם מזוזות משלו, אם אפשר להתנות עם בעה"ב שישלם לו (עתה או לכשיצא) ודאי מוטב, ואם לאו יכול להתנות מתחלה שבאם יצטרך לצאת ולא ירצה שוכר שני לשלם לו עבור המזוזות, והמזוזות שלו מהודרות ויקרות, יוכל לקבוע מזוזות אחרות כשרות פשוטות קודם שיצא, ובדיעבד אף אם לא התנה יכול לעשות כן, אבל להשאיר הבית בלי מזוזות כשרות ודאי אסור.

כתב בכנה"ג בשם המבי"ט שהשמירה משודדי לילה מוטלת על השוכר ולא על המשכיר.
⁹² פתחי חושן שם הערה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

על המשכיר מצד חלקו בבית המשותף, ומ"מ נראה שיש מקום לחייב השוכר במה שנהגה.

וכן בתשלומי מיסים החלים על הדירה במקום שלא התנו ואין מנהג, מסים עירוניים⁹³ הם בעיקר עבור שירותים הניתנים לתושבים והחוב על השוכר, משא"כ בתשלומים ממשלתיים.

אף על פי שראה השוכר⁹⁴ שיש דברים הצריכים תיקון ולא אמר כלום, אין אומרים שמחל לו, ויש אומרים שאם תיקן השוכר בעצמו על חשבוננו, יכול להוציא מיד המשכיר או לנכות מדמי השכירות.

יח. הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד

השכיר⁹⁵ לו בית בחצר אין לשוכר בחצר כלום אלא דריסת הרגל, והזבל המתקבץ בו משאר הבהמות אף על פי שאינם של המשכיר, שהרי החצר שלו וסתם גללים בעלים אפקורי מפקיר להו וקניא ליה חצירו למשכיר, אבל זבל המתקבץ מבהמות השוכר או מה שמוציאו מביתו לחצר, כיון שיש לו רשות להשתמש שם הרי הוא שלו, ואפילו המתקבץ משאר הבהמות אם קלטו השוכר בכלי מן האויר ולא נח בחצר הרי הוא שלו, אף על גב דהאויר הוא של המשכיר אינו קונה לו האויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי.

⁹³ אלא שגם במסים עירוניים יש חלק שאינו בגדר שירותים ממש, ויש מקום לחייב את המשכיר בחלק מהמסים, ועדיין צ"ע בכל זה.

⁹⁴ רמ"א שם א, והוא מדברי הנ"י, וכתב שם דאע"ג שבשעת שכירות נכנס השוכר וראה שלא היו דברים אלו, לא אמרינן ראה ונתפיים, דכיון דלדירה אמר ליה ולא חזיא לדירה אלא בדברים אלו, ה"ו כאילו התנה בפירושו. ע"כ. ולכאורה נראה לפרש בשעת שכירות היינו בשעה שראה את הבית כדי לשוכרו, אבל אם כבר נכנס לדור ולא אמר כלום, ה"ו כיש בו מום ונשתמש בו שאינו יכול לחזור מחמת מקח טעות (כמבואר סימן רלב סעיף ג), ויש בזה הוכחה שמחל, וצ"ע. ובמאירי נראה שאינו סובר כדעת הנ"י, שמפרש הנגרא כשלא ראהו בשעת שכירות, ומשמע שאם ראה אמרינן שמחל. ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (פסקים אות רח) כתב שהשוכר בית ע"מ שישפצנה המשכיר ולא עשה, אין הפסיקה בטלה במה שנשתמש, ואף יכול לנכות עבור מניעת השיפוץ. פתחי חושן שם הערה ז

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שיג סעיף ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם השכיר⁹⁶ לו תנור וכירה⁹⁷, האפר היוצא מהם הוא של השוכר, ואפילו באו אחרים ואפו ובשלו בתנור וכירה, כיון שהוא שכור לו גם האפר של השוכר.

יט. מזוזה חובת הדר היא

כבר התבאר במסכת פסחים דף ד: שמזוזה חובת הדר היא, כלומר לא חובת הבית. ואם יש לו בתים ואינו דר בהם ואינו משתמש בהם פטורים ממזוזה, ורק אם דר בה חייב במזוזה ולכן השוכר בית מחבירו חייב השוכר לעשות לה מזוזה וגם לקבוע מקום המזוזה⁹⁸. וכשיצא, לא יטלנה בידו⁹⁹. אפילו לקחת מבית זה לשים בבית אחר¹⁰⁰. אך יכול לתבוע דמיהן מהנכנס לדור בתוכה, ואף אם זה הנכנס אינו רוצה לשלם מ"מ אסור לו ליטלן¹⁰¹. אך אם הם מהודרות, יכול להניח פשוטות יותר במקומן¹⁰².

י"א שאם יש שוכר שנכנס במקומו מיד, ויניח מיד מזוזה אחרת במקום המזוזה שנוטל, או שהוא עצמו מניח אחרת, מותר לקחתה¹⁰³. ויש אוסרים¹⁰⁴. אך אם לא יניח מיד, אין להשהות את הבית ללא מזוזה אפילו אם אין דרים בה עתה.

⁹⁶ שם סעיף ד

⁹⁷ בטור [סעיף ג'] מפורש דהיינו שעומדין בחצר ושכורים להשוכר לבשל בהן, ואשמועינן דאפילו אם גם אחרים אופין ומבשלין שם, כיון ששכורים לו האפר של השוכר, וזהו שמסיק מור"ם ז"ל וכתב אפילו אחרים כו'. וא"ת מ"ש מזבל של בהמות אחרים הנמצא בחצר, דס"ל להרמב"ם [פ"ו משכירות ה"ה] דאפילו אם החצר מושכר להשוכר הזבל הוא של המשכיר וכנ"ל [סעיף ג']. וי"ל דשאני אפר (ו)תנור וכירה שהם מתערבים באפר של השוכר שגם הוא מבשל ואופה שם, ומשו"ה אין דעתו של המשכיר עליו. סמ"ע שם ז

⁹⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רצא, ב

⁹⁹ שני מעמים הוזכרו בראשונים א. שלא יתירשל הנכנס במצוה ב. דהוי כמזיק לדרים שם בידים כאשר נוטל המזוזה נכנסין המזיקין.

¹⁰⁰ ועיין ראשון לציון שם דכיון שהיתה למזיקין מניעה על ידי המזוזה כאשר הוא נוטלה הם מתכנפים ובאים כאשר מניעין למקום שלא היו יכולין לבא איליו משא"כ מעיקרא וזהו חילוק דמסתבר.

¹⁰¹ ערוה"ש רצא, ג

¹⁰² שו"ת משנה הלכות ז קפט, שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן קס, שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן קי,

¹⁰³ ברכ"י יו"ד רצא ס"ק ה – ו שמטעם המזיקין שלא יכנסו ביני ביני, לא שייך, כי הן בעודנו היוצא מפיק ודחיק, זאת שנית לעומתו ביד הנכנס מוכנת להניחה ... ובכי הא זר לא יעבור, וליכא למיחש למזיקין. ולטעם התרשלות "עין רואה זריו קדים ובידו מוכנת להניחה כהרף עין, ועלתה ידו על יד רעהו".

¹⁰⁴ ברכ"י למסקנתו שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

